

Veerkracht telt!

Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie – 16 april 2025

Dr. Nienke Bouw (GZ-psycholoog en postdoc onderzoeker)

Context van onderzoek naar veerkracht

Veerkracht

Resilience: 'positive outcomes, adaptation, or the attainment of developmental milestones in the face of significant risk, adversity or stress'

1.

Het individu is blootgesteld
aan risico's of uitdagingen
- vastgesteld risico

2.

Het individu behaalt
ondanks deze risico's een
ontwikkelingsuitkomst die
als 'goed' of 'goed genoeg'
kan worden beschouwd
- ontwikkelingsmijlpalen

(Masten, 2001)

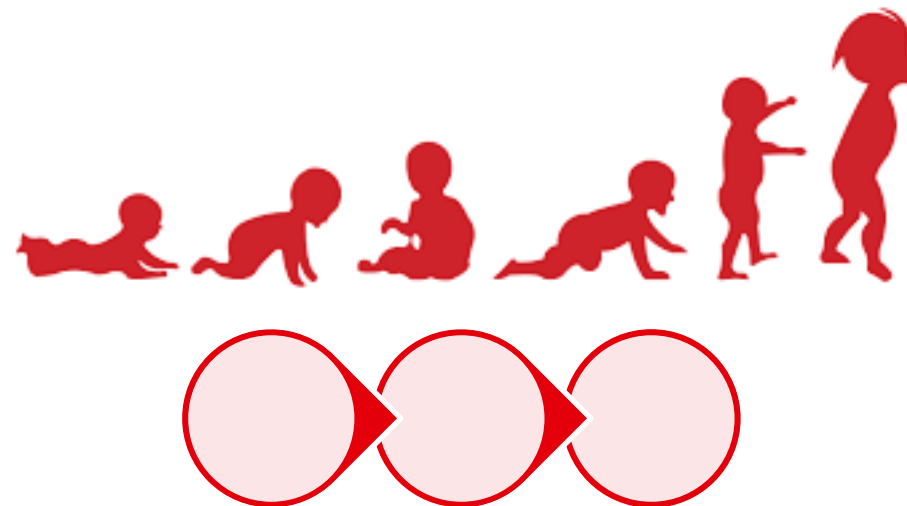
Uitgangspunten in vroege kindertijd

Veerkracht als relationeel construct binnen de context van de ouder-kind relatie

(Beeghly & Tronick, 2011;
Easterbrooks et al., 2008)

Veerkracht als dynamisch proces binnen de context van ontwikkeling

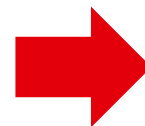
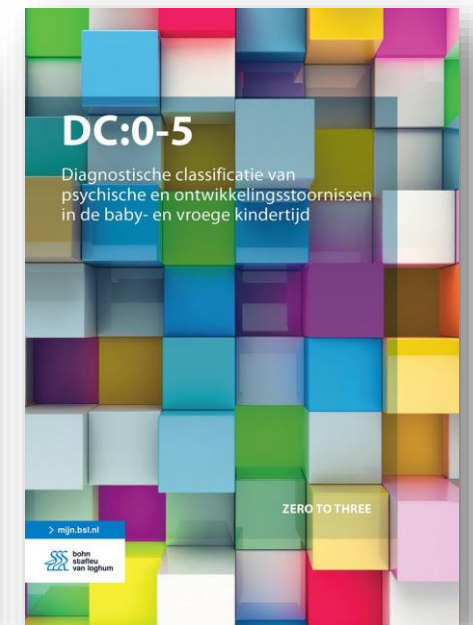
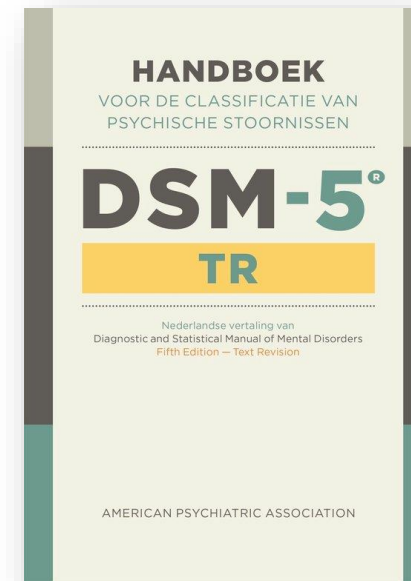
(Avdagic et al., 2020)

Veerkracht in het kader van een integratief model van psychopathologie

Integratief model: klinische praktijk

- Classificatie volgens DSM-5 / DC: 0-5
- Kinderpsychiatrische beschrijving die competentie- en ontwikkelingsgericht is

(APA, 2013; Zero to Three, 2016)

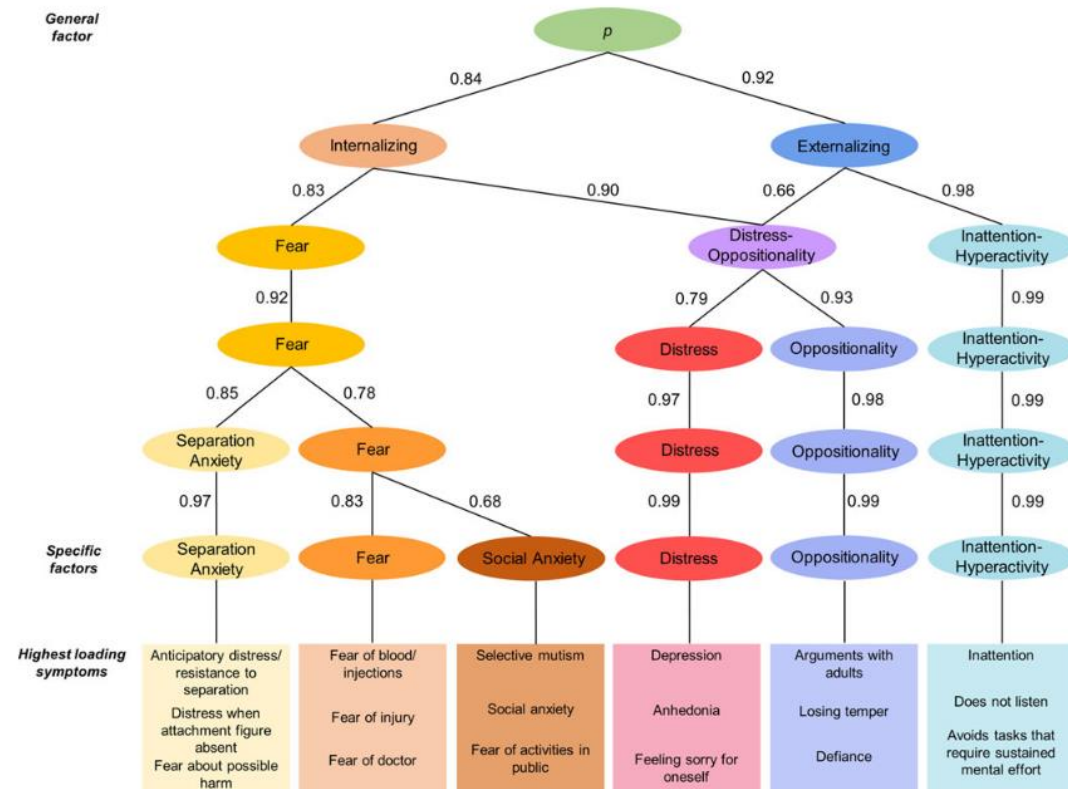

Belang van positieve, beschermende factoren!

Veerkracht in het kader van een integratief model van psychopathologie

Integratief model: theoretische basis

- Overkoepelende p -factor als maat voor psychische kwetsbaarheid
- Onderliggende specifieke dimensies van psychopathologie
- Hierarchical empirical model of preschool psychopathology

Perspectieven op veerkracht

A. Veerkracht als kenmerk (trait) van de normale ontwikkeling → direct te meten, bijvoorbeeld volgens model van Prince-Embury's Model of Resiliency (RSCA)

- Sense of mastery
- Sense of relatedness
- Emotional reactivity

(Prince-Embury, 2006)

B. Veerkracht als emergent fenomeen → meten op inferentiele basis (risico en beschermende factoren)

Op verschillende levels: kind, gezin, ouder-kind, omgeving

Verschillende domeinen: sociale adaptatie, emotionele support, temperament/warmte

(Kalisch et al., 2019; Luthar & Zelazo, 2003)

Study of Positive Adaptation and Resilience in young Children

Onderzoeksteam

Radboud Universiteit,
afdeling Developmental
Psychopathology

- Dr. Linda Visser
- Prof. Dr. Ron Scholte
- Dr. Nienke Bouw

Leiden Universiteit

- Dr. Jacqueline Zadelaar

Karakter, Centrum Jonge Kind

- Dr. Martine van Dongen – Boomsma
 - Dr. Nienke Bouw
 - Dr. Lisette Janssen

Doelen van SPARC

Doel A:

Welke beschermende factoren dragen bij aan veerkracht?

Narratief review

Focusgroepen met ouders

Doel B:

Hoe kan veerkracht gemeten worden?

Instrument ontwikkeling

Doel C:

Hoe staat veerkracht in verband met klinisch functioneren van jonge kinderen?

Pilotstudie

Validatie studie

Doel D:

Met welke relevante informatie moet veerkracht gecombineerd worden om tot een optimale inschatting te komen van klinisch functioneren?

Opstellen van beslisregels

p-factor / internaliserende + externaliserende problematiek

Bijdrage van diagnostische classificaties (DSM-5 / DC: 0-5)

Secundair doel:

Hoe kan psychopathologie in de vroege ontwikkeling geconceptualiseerd worden en hoe dragen DSM-5/DC:0-5 classificaties bij aan deze modellen (p-factor en/of bifactor model van int/ext problematiek)?

Narratief review

'Resilience factors in young children with social-relational risk for developing psychopathology: a narrative review'

Resultaten

- 72 studies na full-text screening
- Beschermende factoren gecategoriseerd in kind, ouder, gezin en omgevingsfactoren (bio-ecologische model van Bronfenbrenner)

KIND

Zelfregulatie,
identiteitsontwikkeling,
ontwikkelingsniveau,
temperament

OUDER

Psychologisch welzijn ouder
(vertrouwen in ouderschap,
emotieregulatie), ouder-kind
interacties (warmte en
positiviteit, sensitiviteit, veilige
gehechtheid)

GEZIN

Ouderlijke cohesie
(gedeelde normen/waarden
over ouderschap), kwaliteit
van de gezinsrelaties,
gezinsstructuur en
-stabiliteit

OMGEVING

Sociale support,
betrokkenheid van een
gemeenschap,
ondersteunende relaties
met leerkrachten en
grootouders, kwaliteit van
de buurt (veiligheid)

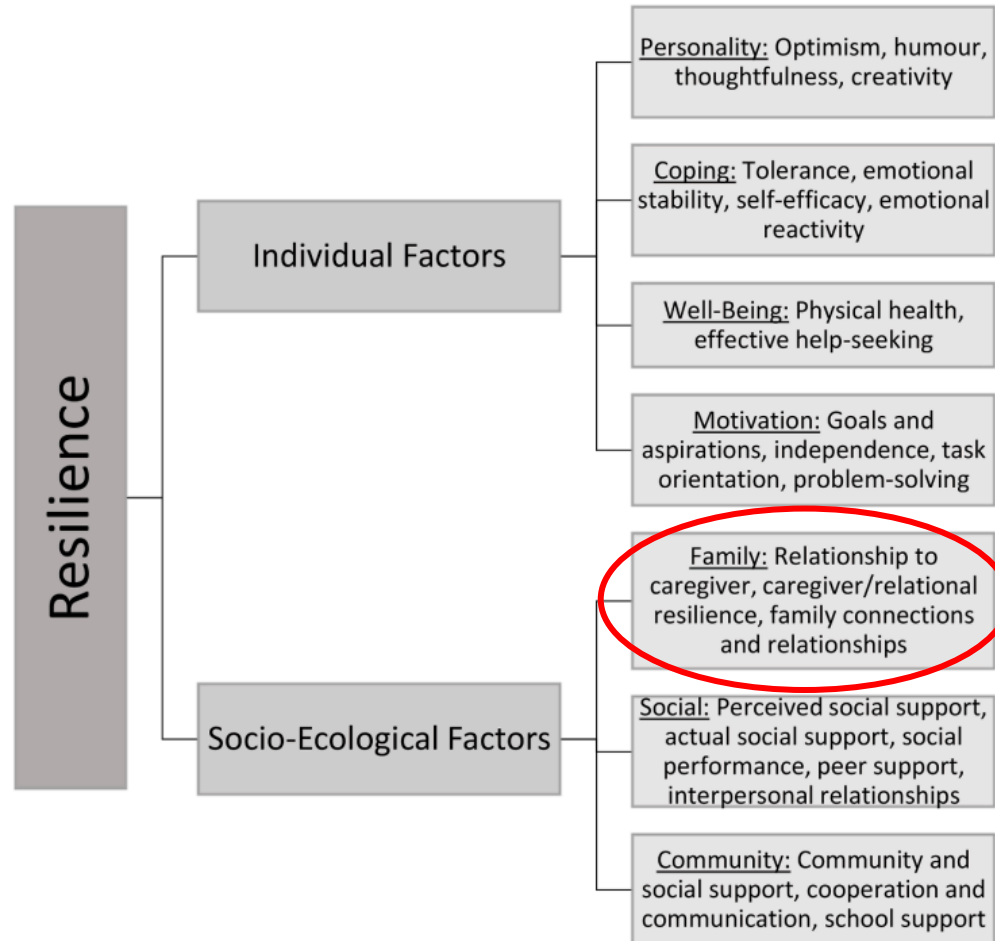
Participatie van ouders: focusgroepen

- **Doel:** Ideeën, behoeftes en denkwijze van ouders over het concept 'mentale veerkracht' en welke factoren daarvoor voor hen van belang zijn
- **Methode:** In groepen van 6-8 deelnemers geplande discussie voeren
- **Analyse:** Kwalitatieve analyse om tot thema's te komen

De resultaten nemen we mee in de ontwikkeling van het instrument om veerkracht in kaart te brengen.

Model van Hall et al., 2024

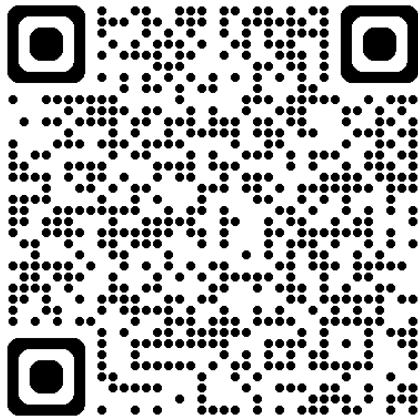

Veerkracht is een **gelaagd en relationeel proces** dat ontstaat als reactie op een **ingrijpende gebeurtenis of tegenspoed** en wordt opgebouwd door **beschermende factoren** op verschillende domeinen van het functioneren

Contact

Nienke Bouw (Centrum Jonge Kind Karakter & Radboud Universiteit)
n.bouw@karakter.com

www.karakter.com/nvvp-congres-2026